

Преподавателят по здравни грижи – неповторима личност в професията

Елена Желева

Abstract: *Professor of health care, his behavior and attitude are crucial to education and education of future professionals. Of the image that he has built over its students largely depends on the motivation and success of health care professionals. A good teacher knows she has the power to motivate and teach like their chosen human profession. Relationship teacher - student have primary role in shaping the future health professional.*

Key words: *Teacher, health care, relationships, student, education, professionals, his behaviour, motivation, human profession.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Преподавателят по здравни грижи във висшето училище е фактор, активно участващ в учебно-възпитателния процес. Чрез ефективната си медицинска и педагогическа дейност изгражда професионалния облик на бъдещия медицински специалист. Всичко това се постига до голяма степен от неговата личност, педагогическа дейност, такт и майсторство, стил на общуване и ръководство в процеса на обучението. Подготвя студентите, чрез лекционен курс, учебно-практически занятия, семинари, клинична практика и преддипломен стаж за полагане на качествени здравни грижи за човека-здрав или болен. Неговият професионален опит се придава на бъдещите медицински специалисти чрез придобитите му знания, умения и професионални компетенции [2].

Целта на научното съобщение е да се разкрият и очертаят организационно педагогическите условия, при които преподавателят по здравни грижи е неповторима личност в професията си.

Предмет на изследването е процесът и условията, при които преподавателят по здравни грижи във висшето училище е неповторима личност в професията - медицински професионалист и педагог.

Обект на изследването са преподавателите от Русенския университет «Ангел Кънчев», Медицинския университет «Проф. Д-р Параскев Стоянов»-Филиал-Сливен и Медицински факултет на Тракийския университет.

В процеса на изследването се използва: анкетен метод, беседа, програмирано интервю, целенасочено наблюдение и педагогически експеримент.

Преподавателят по здравни грижи като неповторима личност в професията си участва в процеса на формиране на бъдещия медицински специалист чрез изградената работеща система за педагогическо взаимодействие и майсторство, необходими за изграждане на професионални знания, умения и компетенции.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Преподавателят по здравни грижи като неповторима личност в професията си изпълнява значимите функции: планиране, организиране, провеждане, координиране, контролиране на своята дейност и дейността на студентите; осигуряване усвояването и затвърдяването на знания, умения и навици посредством активна познавателна и практическа дейност на студентите в реалната болнична среда; контролиране и своевременно коригиране на усвояването на професионални умения; създаване на оптимални условия за висока активност и самостоятелност на обучаваните; управляване формирането и развитието на нравствената сфера на студентите чрез умело организиране на дейността, отношенията и взаимоотношенията в учебно-възпитателния процес; със своя такт и педагогическо майсторство провокира творческото мислене на студентите, насочвайки вниманието им към всяка нововъзникнала ситуация в процеса на обучението; организиране и

стимулиране познавателната самостоятелност на бъдещите медицински специалисти и усъвършенстването на уменията за самоконтрол и самооценка, като необходими условия за ефективно професионално изграждане на бъдещите здравни специалисти [1].

Изследването показва, че ролята на преподавателя по здравни грижи като неповторима личност в професията е значима и решаваща за професионалното изграждане на бъдещите медицински специалисти.

Анализът на получените резултати от изследването констатира, че в подготовката на медицинския специалист водеща е ролята на преподавателя, който създава условия за формиране на професионални знания, умения и компетенции; подпомага професионалното клинично мислене у студентите, съдейства за придобиване на навици за самостоятелно решаване на научно–практически задачи; възпитава дисциплинираност и чувство за отговорност в учебния и професионален труд; формира готовност за непрекъснат самоконтрол и самооценка; събужда и поддържа висок професионален и познавателен интерес; закрепва познатата му мотивация.

Всички изследвани споделят, че преподавателят по здравни грижи със своята неповторима професионална личност съумява да проведе занятие и да постигне с ясно и точно разбиране обсъждания проблем. В резултат на което се достига до изпълнението на целта и задачите на базата на активното участие на преподавателя и студентите.

Доказа се водещата роля в дейността на преподавателя по здравни грижи при осъзнаване на целите, задачите и формиращата роля на учебно–възпитателния процес. Установи се, че преподавателят като медицински професионалист и педагог реализира основните си функции - формираща, възпитателна, образователна и помощните функции: оценъчна, мотивираща, стимулираща, комуникативна, информационна, коригираща, регулираща и контролираща.

Всички респонденти споделят, че професията на преподавателя е педагогическа и е свързана с най-сложния обект–студента, с неговото формиране и развитие, като медицински специалист и с пациента. Характерна черта за бъдещият специалист е динамизмът в неговото развитие през времето на обучението си във висшето училище, по време на лекциите, учебно–практическите занятия, семинарите, учебната практика и преддипломния стаж. Преподавателят следва винаги да отговаря на предизвикателствата на времето, в което се реализира учебния процес. Те засягат цялостния му облик, характер, структура, статус, позиция, професионално поведение и дейност. Той упражнява своята дейност в условията на реформа в здравеопазването и при постоянната необходимост да проявява хуманност към пациента. На преподавателя по здравни грижи е известен характера на професията на медицинския специалист, който се определя от нейното съдържание и специфика, т. е. от нейната цел, обект, предмет, средства и условия на труд, тъй като и той самият е медицински професионалист.

Констатира се, че творчеството на преподавателя по здравни грижи, обучаващ медицинските специалисти се реализира, чрез високата му квалификация, компетентност, професионални умения и способности. Всичко това прави неговата личност неповторима в професията.

Интересни са резултатите от проведения дидактически експеримент. Установи се, че със своите типични характеристики, преподавателят по здравни грижи е неповторима личност в професията си и влияе върху: формирането на трудово – професионалния и личностния облик на бъдещия медицински специалист; неговата психика, начин на мислене и поведение. Той обогатява и усъвършенства знанията му, формира способности, умения и навици, качества и интереси. Преподавателят използва професионално–личностните си възможности, квалификация, опит и постижения, за да разкрива нови закономерности, да разширява творческата си

дейност и ги предава на обучаващите се медицински специалисти. Той въздейства формиращо върху студентите с цел неговото цялостно изграждане като добър професионалист и личност с определена интелектуална, нравствена, естетическа и здравна култура. Без преподавателската дейност във висшето училище не би било възможно да се формира медицинския специалист и нещо повече, едва ли има по-ценен продукт от продукта на преподавателския труд – формирането на бъдещия специалист по здравни грижи.

Единодушно е мнението на изследваните, че преподавателят е пред очите на всички бъдещи специалисти, пациентите, техните близки и медицинския екип в лечебното заведение. Неговата дейност е публична и обществено оценявана. Трудът му е изпъстрен с безброй непредвидими обстоятелства, ситуации и задачи от присъствието на пациента, които го принуждават да бъде бдителен, с готовност незабавно да реагира и действа, тъй като работи с “най-деликатната материя” – човека и неговата личност. Той “държи в ръцете си” факторите и механизмите на човешкото създаване, като главни регулатори на труда му. Изключително значима е ролята на собствената му личност за формирането и изграждането на качествени професионалисти. Няма по – силно възпитателно въздействие върху бъдещите медицински специалисти от личния пример на преподавателя, добър медицински професионалист и педагог, покритието между думите и делата му, знанията и поведението му.

Всеки от участниците в изследването е убеден, че професионално значимите емоционални качества на преподавателя по здравни грижи са в основата на неговата неповторима личност в професията, който е медицински професионалист и педагог. Проявява учтивост, произтичаща от основните му убежденията, а не от странични обстоятелства; притежава богатата палитра от морални, интелектуални, естетически и практически чувства.

Целенасоченото наблюдение насочва вниманието на изследователя към качествата на преподавателя, като силата на волята и характера му, активността и самостоятелността, целеустремеността и инициативността, самообладанието и съдържателността, търпеливостта и решителността, упоритостта и настойчивостта.

Доказа се, че поставянето на студента в центъра на вниманието на преподавателя и утвърждаването на субект - субектните взаимоотношения се създават благоприятни условия за изява на моралното му поведение. У студента се изграждат умения за самовъзпитание и усъвършенстване на собствената му личност.

Значимостта на проблема за установяване на неповторимата личност на преподавателя по здравни грижи в хуманната му професия се определя от неговите професионални роли, а те са: медицински специалист, преподавател, възпитател, ръководител, съветник, приятел, еталон за поведение. Главен компонент на педагогическото общуване е професионалният морал на преподавателя, основан на принципите: хуманизъм, уважение към достойнството на всеки студент, осъзнаване на неговите личностни особености и съблюдаване на педагогическия такт.

Разкри се, че педагогическото майсторство у преподавателя по здравни грижи се придобива в ежедневната му педагогическа дейност и зависи само от неговите собствени усилия да се утвърждава в професията. Важна страна на педагогическото майсторство е отличното владееене на преподаваните научни знания в областта на медицината и педагогиката. Това означава не само точни, дълбоки и трайни знания, но и умение за творческо комбинирание на преподавания материал, като се допълва с данни от живота, науката, литературата и изкуството. Показателите за умелото преподаване на изучаваните учебни проблеми са не само културата и ерудицията на преподавателя, но и животото, изкусно прилагане на педагогическите принципи в медицинската практика. Преподавателят по здравни грижи като неповторима

личност в професията си е «своеобразен диригент» на цялостния учебно – възпитателен процес във висшето училище.

Програмираното интервю ни насочи към извода, че педагогическото общуване във висше училище е необходимо условие за създаване на благоприятна атмосфера за съзнателно овладяване от студентите на морални ценности и норми на поведение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от проведеното целенасочено изследване позволява да се направят следните изводи:

- Успехът на учебно-възпитателния процес, провеждан във висшето училище до голяма степен зависи от преподавателя, неговата личност, дейността му, стила на общуване и ръководство.
- Осъществяването на ползотворен педагогически труд насочен към формирането на бъдещите медицински специалисти изисква от преподавателя да съчетава трите основни свойства на нервната си система: сила на процесите възбуждане и задържане; уравновесеност и подвижност; лекота на преход от възбуждане към задържане и обратно;
- Недостатъчно силните процеси на възбуждане са в основата на пасивност, вялост, страх от трудностите и стремеж за отстъпване пред тях. Слабите процеси на задържане водят към извършването на необмислени действия и постъпки, неувереност, импулсивност и стихийност в поведението.
- От квалификацията на медицинските специалисти зависи равнището на удовлетвореност на растящите потребности на населението от качествени здравни грижи;
- Преподавателят по здравни грижи е неповторима личност в професията си, като медицински специалист и педагог.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Гюрова В., и др., “Провокацията учебен процес“, София 1997г.
- [2] Михайлов М., “Професията учител“, София 1996.
- [3] Рангелона Е., “Теория на възпитанието“, София 2005.

За контакти:

Доц. д-р Елена Желева, ФОЗЗГ, Катедра “Здравни грижи”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, GSM: +359-886-845-832, e-mail: ejeleva@abv.bg